

RAADSACADEMIE

Het geheim van een succesvolle raad

De nieuwe gemeenteraden zijn twee maanden actief. Het samenspel tussen college en raad krijgt contouren. Wat zijn de geheimen van een succesvolle raad? Evenveel nieuwe als ervaren raadsleden deelden onder leiding van bestuurskundige Petra Boom hun ideeën tijdens de Raadsacademie, een initiatief van de Nederlandse Vereniging van Raadsleden en de VNHG.

DE RAAD IS
TE VEEL MET
ZICHZELF
BEZIG

Ziet de bevolking het raadslid nog wel als zijn of haar vertegenwoordiger? Voormalig raadslid en lokaal bestuurder Hans Alberse pleit ervoor inwoners meer te betrekken bij besluitvorming, bijvoorbeeld via burgerraden. Je hebt er bovendien meteen ambassadeurs van je gemeente bij.

Het toeslagendrama is wellicht het meest actuele en verontrustende voorbeeld van de crisis waarin de overheid verkeert, stelt Alberse, tegenwoordig vooral actief als trainer lokale democratie. "De overheid heeft een probleem laten ontstaan dat ze niet eens zelf kan oplossen. En de politiek is daarvoor verantwoordelijk."

Dat heeft het vertrouwen van de inwoner in de politiek op zijn zachts gezegd geen goed gedaan. "Kiezers zijn wantrouwend. Maar erger is nog dat de overheid geen vertrouwen in de burger toont. Die wordt als snel als potentiële fraudeur gezien." Als de overheid inwoners het vertrouwen geeft, krijgt het daar ook een portie

van terug, is zijn overtuiging. "De overheid vult haar klassieke rol van beschermer of "schild voor de zwakken" momenteel beschamend in."

0,2 procent

Ga er maar aan staan als raadslid om dat vertrouwen terug te vinden. Alberse kwantificeert voor het gemak de legitimiteit van de raad: "Zo'n 2 procent van de bevolking is lid van een politieke partij. Van die 2 procent is 10 procent politiek actief. Dus uit 0,2 procent worden jullie geselecteerd als raadslid."

Volgens hem voelen de meeste kiezers zich niet of nauwelijks vertegenwoordigd door de mensen waarop ze kunnen stemmen. In de

wijken waar de bewoners de steun van die overheid het meest nodig hebben, gaat bovendien nog maar een op de drie naar de stembus. En die andere twee blijven niet thuis omdat ze tevreden zijn, maar omdat zij zich niet gehoord en niet beschermd voelen. Aldus Alberse.

Onderzoeken geven ook aan dat raadsleden na verloop van tijd meer met hun neus tussen de vergaderstukken zitten dan tussen de inwoners voor wie zij de politiek hebben opgezocht. "Pas op, raadsleden, dat je in dat gemeentehuis op een gegeven moment niet te veel met jezelf bezig bent. En natuurlijk zie ik heus wel raadsleden die zich als echte volksvertegenwoordigers buiten het gemeentehuis de mensen opzoeken en raadplegen."

Eerlijk en simpel

Alberse is benieuwd welke democratische waarden de Noord-Hollandse raadsleden van belang vinden (zie afbeelding). Termen en beschrijvingen als transparantie, oog voor minderheidsbelangen, begrijpelijke taal, onafhankelijke

pers, inspraak, luisteren, vullen het scherm van de online sessie. De oud-burgemeester schudt er ook nog een paar uit zijn mouw: respect, dialoog, waarachtigheid. "Of kort maar krachtig: Wees eerlijk, houd het simpel en toon je begripvol."

Valkuil

Hij waarschuwt voor nog een valkuil. "Ik hoor vaak het woord luisteren, maar dat is niet voldoende. Het gaat om invloed geven." Alberse is pleitbezorger geworden van het burgerberaad. Als burgemeester van een gemeente met vijftien dorpen en een stad heeft hij een burgerberaad met zo'n honderd inwoners georganiseerd over de spreiding van voorzieningen over de kernen. Vakdeskundigen liepen rond om vragen van inwoners te beantwoorden. "De inwoners luisterden naar elkaar en stelden elkaar vragen. Ze kregen meer begrip voor de dilemma's van raadsleden." De deelnemers ontpopten zich nog jaren daarna tot ambassadeurs van de gemeente.

"Burgerberaden zijn een aanvulling op de representatieve democratie. Uiteindelijk maakt de raad natuurlijk de afweging. Ik roep de raad op zelf te bepalen hoe ze inwoners invloed willen geven. Wacht niet op het college!"

HARD OP DE INHOUD, ZACHT OP DE PERSOON

Panelleden en deelnemers gaven elkaar ideeën mee voor de komende vier jaar. Een greep daaruit:

- Neem de tijd om je in een paar onderwerpen echt goed te verdiepen
- Reflecteer eens over een recente raadsvergadering
- Vraag hulp aan de griffie over de mogelijkheden van de raadsinstrumenten
- Denk niet te groot, breng een onderwerp dichtbij de mensen die het aangaat
- Zoek op gevoel medestanders onder raadsleden, bestuurders en ambtenaren voor een kopgroepje op een relevant thema
- Neem als raad ook zelf initiatief en agendeer een onderwerp
- Blijf jezelf, en zorg dat je plezier hebt
- Wees hard op de inhoud, maar zacht op de persoon

Leestip van Hans Alberse:
Eva Rovers – Nu is het aan ons

LEREN VAN EEN BLANCO VEL

Raadsleden willen natuurlijk graag inwoners betrekken bij hun mooie plannen voor de gemeente. Maar die participatie is minstens zo moeilijk als leuk. En vergt een lange adem.

En hoe doe je dat als raad nu goed, is de vraag aan het online panel bestaande uit de raadsleden Lars Ruiter (Hollands Kroon), Bas de Ruig (Velsen), Jan de Laat (gestopt in Zaanstad), griffier Vera Hornstra (Alkmaar) en inleider Hans Alberse.

VIP-behandeling

Gemeenten kennen inmiddels aardige instrumenten om inbreng van inwoners te faciliteren. Vera Hornstra noemt Gast van de Raad, waarbij Alkmaarders een VIP-behandeling krijgen voor, tijdens en na een raadsvergadering. In Zaanstad inspireren inwoners op een ideeënmarkt een groepje raadsleden om dat idee via een motie tot raadsbesluit te promoveren, meldt Jan de Laat (voorpaginafoto).

Meestal weten inwoners het gemeentehuis pas te vinden als een projectontwikkelaar in hun buurtje wil komen bouwen of als 'hun achtertuin' is aangewezen als ideale plek voor windmolens. "Dan zie je vaak hetzelfde groepje mensen", weet Bas de Ruig. "Hoe ga je om met de geluiden van de mensen die niet komen of van toekomstige bewoners? Vaak ook komen mensen in het geweer terwijl het plan twee jaar eerder in de buurt uitgelegd en besproken is."

Komen betrokkenen op tijd aan bod? Inwoners vinden het al snel te laat. De Ruig heeft ook positieve ervaringen. "Driehuis is een van zeven woonkernen van Velsen. De woningbouwopgave kan niet aan Driehuis voorbij gaan. Met die afspraak en verder een blanco papier zijn we met bewoners een toekomstvisie gaan schetsen. Hoe passen we woningen op termijn in? Wat betekent dat voor mobiliteit en voorzieningen. Die gesprekken waren concreet en in de dorpschool."

Vertrouwen op de proef

Na zo'n open gesprek kan voor raadsleden enige spanning ontstaan als het blanco velletje eenmaal volgeschreven niet meer zo goed rijmt met het partijprogramma, werpt Hornstra op.

"Als raadslid stel je wel het vertrouwen van de kiezer op de proef." Hans Alberse ziet een dergelijk kramp bij een raadslid eerder als een teken van gebrekkelijk vertrouwen in de burger. "Je hebt een kader op basis van je beleidsakkoord. Zo ligt bijvoorbeeld vast dat de gemeente de CO2-uitstoot wil reduceren. Vraag je inwoners via loting of zo om die verdeelde raad te helpen en een goed onderbouwd verhaal op te stellen. Uiteindelijk neemt de raad de beslissing."

Jongeren

Lars Ruiter vraagt aandacht voor een andere werkelijkheid. "Hollands Kroon is een plattelandsgemeente met veel praktisch opgeleide mensen. Die zijn niet gewoon om in te spreken en weten het vaak niet. Daarom houden wij open dagen op het gemeentehuis met middelbare scholieren, van vmbo-basis tot en met vwo. Zij doen een raadssimulatiespel, een debat-training en krijgen uitleg over inspraak. Ik ben ervan overtuigd dat we in de toekomst meer betrokkenheid zien. Onze raadsleden krijgen nu geregeld hierover complimenten van de opa's en oma's."

ZOEK JE EIGEN ROL ALS RAADSLID

De gemeenteraad heeft een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak. Kun je die taken verenigen in je rol als raadslid? Hoe vul je je rol in?

De jonge Lars Ruiter brandde vier jaar geleden van de ambitie. Hij keek leergierig naar de oude rotten in de raad van Hollands Kroon. Hoewel hij heel wat opstak, kreeg hij tegelijkertijd voor zijn gevoel een ietwat versleten jas aangemeten, van het type dat hij juist wilde vervangen. "Wees kritisch op ingesleten gewoontes en blijf goed bij jezelf." Ruiter ziet echte bestuurders die de wetten kunnen dromen en joviale volksvertegenwoordigers die bij wijze van spreken wakker schrikken van instrumenten en procedures. "Het is goed om beide taken te combineren maar het is ook gewoon moeilijk."

De krant

Jan de Laat aanschouwde de Zaanse politieke prominenten die met regelmaat de krant haalden en moties hun naam gaven. Dat wilde hij ook, maar niet voor lang. "Dat lag mij helemaal niet. Ik wilde me enkele onderwerpen goed eigen maken en daarin een verschil maken. Een raad heeft ook zijn stille krachten nodig."

Bondgenoten

Om de raad in beweging te krijgen op zijn onderwerpen zocht De Laat bondgenoten met aanvullende vaardigheden. Uiteraard ook buiten zijn partij. Bas de Ruig (Velsen) vult aan: "Politiek is geen wedstrijd. Neem elkaar niet de maat maar kijk vooral naar wat je samen voor de gemeente kunt betekenen. Soms is een pas op de plaats nodig. Je kunt niet elk moment evenveel gelijk hebben al is het idee nog zo goed."

"Politiek is geen wedstrijd"

"Een raadslid moet weten wat er in de gemeente speelt", brengt Wilma Snel als deelnemer in. Met voorkeurstemmen kwam Snel nieuw in de raad van Wijdemeren (Loosdrecht, 's-Graveland en Nederhorst den Berg). Naar eigen zeggen omdat ze midden in de samenleving staat met vrijwilligerswerk en veel meer. De Lokale Partij kwam in 2014 in de raad en verdubbelde in maart het aantal zetels tot 8 en werd daarmee de grootste partij. Snel: "Ik ben nog steeds meer inwoner dan raadslid."

nl

VOLGENDE BIJEENKOMSTEN

Vrijdag
2 september 2022

Algemene
ledenvergadering

Vrijdag
25 november 2022

Thema:
digitale veiligheid

Voor meer info en aanmelding, check www.vnhg.info

Redactie:

Mark van Kollenburg

Vormgeving:

buro075

Ambtelijk secretaris VNHG:

Ben Nijman, vnhg@gooisemeren.nl

VNHG

www.vnhg.info